

Received / Makale Geliş Tarihi 22.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 25.12.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(102), 3373-3383

Araştırma Makalesi / Research Article
10.5281/zenodo.10431424

Dr. Öğr. Üyesi Zafer Çil

<https://orcid.org/0000-0001-5703-8286>

Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Muş / TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/009axq942>

Tahir Karauğuz'un Zonguldak Gazetesi¹

Tahir Karauğuz's Zonguldak Newspaper

ÖZET

Bu çalışmada, Tahir Karauğuz'un Zonguldak gazetesi işlenmektedir. Bilindiği gibi tarih araştırmalarında basın çalışmaları önemli bir yer tutar. Bugüne kadar Tahir Karauğuz hakkında bilimsel bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Araştırma sürecinde Tahir Karauğuz'un Zonguldak gazetesi ayrıntılarıyla incelenmiştir. Bu çalışma ile tarihimizde, Karauğuz'un yerinin belirlenmesi ve bu konudaki açığın kapatılması umulmakta, unutulmaya yüz tutmuş bir şahsiyetin gazetesi anlatılarak tarihi gerçeklerin hatırlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tahir Karauğuz, Zonguldak, Basın, Zonguldak Gazetesi.

ABSTRACT

In this study, Tahir Karauğuz's Zonguldak newspaper is discussed. As it is known, press studies have an important place in historical research. The fact that no scientific study has been conducted about Tahir Karauğuz to date increases the importance of this study. During the research process, Tahir Karauğuz's Zonguldak newspapers were examined in detail. With this study, it is hoped to determine the place of Karauğuz in our history and to close the gap in this regard, and it is aimed to remember the historical facts by telling the newspapers of a person who is about to be forgotten.

Keywords: Tahir Karauğuz, Zonguldak, Press, Zonguldak Newspaper.

1. GİRİŞ

Geçmişin anlaşılmasında birey faktörünün önemini koruması ve bireyin tarihin meydana gelmesinde halen özne konumunda olması sebebiyle taşıdığı duygu ve düşünceler yanında toplumla olan ilişkisi açısından tarihin şekillenişinde katkısı oldukça büyüktür. Bir şehrin belirli bir dönemine damga vurmuş ve şehrin düşünce dünyasının şekillenişinde büyük katkıları olan bir şahıs; o şehrin belirli bir dönemindeki basın-yayın faaliyetleriyle birlikte ele almak, Cumhuriyet dönemi yerel basın çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Millî Mücadele kadar önemli bir dönüm noktası olan 1923-1954 yılları arası Tahir Karauğuz'un gazetecilik faaliyetini ele almak yakın tarihimizi daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır.

Karauğuz hayatının büyük bir bölümünü basın faaliyetleriyle meşgul olarak geçirmiştir. Hayatı gazetecilik ya da gazetecilik hayatıdır denilmesinde bir mahzur yoktur. Bütün hayatı boyunca, içinde doğduğu devletin çöküşüne ve bunun ardından gelen büyük mücadelenin şahidi olmuş, bu mücadeleler sonucunda yepyeni bir devletin doğuşuna tanıklık etmiş bu gazeteci, uzun denilebilecek ömrünün sonuna değin yayın faaliyetlerini kesintisiz devam ettirmiştir. Gazetecilik alanında ülkemizin önemli simalarından biri olarak Türk Basın Tarihi içindeki yerini çoktan almıştır. Sekseni aşan ömrüne altmış yıllık gazeteciliği sığdırmış Türk Basınının önemli isimlerinden biri olan Karauğuz, adını tarihe Zonguldak'ın ilk gazetecisi olarak yazdırmıştır.

Türk Basın Tarihi'nin önemli simalarından biri olmayı hak eden Karauğuz'un gazete ve dergilerinin incelenip gün ışığına çıkarılması tarihimiz adına büyük bir kazançtır. Türk Basın Tarihi'nin çok önemli değerlerinden biri olan bu yazarın yayınlarının vefatının üzerinden kırk yıla yakın bir süre geçmesine rağmen ele alınıp incelenmemiş olması, özellikle tarih araştırmaları adına büyük bir kayıptır. Bu kaybı telafi etmek amacıyla yaptığımız bu çalışmanın yakın tarihimizi daha iyi anlamak açısından yapılacak gelecek çalışmalara örnek olmasını temenni ediyoruz. Zonguldak'ta her yönden iz bırakmış bir şahsiyet olan Karauğuz, bu alanda

¹ Bu çalışma Çil, Z. (2020-Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü)'in hazırlamış olduğu "Tahir Karauğuz ve Zonguldak Basını'ndaki Yeri" isimli basılmamış doktora tezinden türetilmiştir

yapılabilecek her türlü çalışma için araştırmaya değer bir kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır (Çil, 2022). Çalışmanın “Zonguldak Gazetesi” başlığı altındaki bölümünde Karauğuz’un Zonguldak’ta yayınladığı Zonguldak gazetesi incelenip gerekli değerlendirmeler yapılmıştır. Karauğuz’un Zonguldak’ta neşrettiği ilk gazete olan Zonguldak gazetesi üzerine kurulu bu çalışma, “Tahir Karauğuz ve Zonguldak Basını’ndaki Yeri” başlıklı doktora tezinin bir bölümünün yeniden gözden geçirilmesinden oluşmaktadır.*

2. ZONGULDAK GAZETESİ

1922 yılı aralık ayında Mehmet Tahir (Karauğuz) tarafından imtiyazı alınan Zonguldak Gazetesi, Cumhuriyet’ten 7 ay önce 23 Mart 1923 tarihinde ilk baskısını yapmış ve Zonguldak Şehri’nin ilk gazetesi olma şerefini kazanmıştır.² Karauğuz, 1922 yılı aralık ayında dayısı Maksut Çivi’nin yardımlarıyla Zonguldak gazetesinin imtiyazını almış ve gazetenin ilk baskısını prova bir tezgâhta yapmıştır. Gazetenin baskısının yapıldığı ilk günlerde Karauğuz’un Erkânı Harbiye Umumiye istihbarat zabıtlığı ve matbuat istihbarat umum müdürlüğü gibi resmi görevleri nedeniyle, gazetenin sahibi Kazım İlsev ve sorumlu müdürü ise Nihat Arkat görünmektedir.³ Karauğuz’dan önce Hayri Bey ve Ecevit Bey de Zonguldak gazetesinin mesul müdürlüğünü kısa bir süre yürütmüşlerdir. Gazete, 21. sayısından itibaren memuriyetten istifa eden Karauğuz’un sahipliği ve başyazarlığında çıkmıştır.⁴

Bu ilk prova tezgâhında yaşanan sıkıntılar nedeniyle gazetenin baskısı, başlangıçta hurda denilebilecek kadar eski bir matbaada ve ardından Karauğuz’un dayısı Maksut Bey’in gönderdiği yeni matbaanın, yine dayısına ait 69 Numaralı Boyacıoğlu Kömür Ocağı’nın girişine kurulmasıyla devam etmiştir. Gazete, basımevi için çok uygun olmayan Maden Ocağından 13 Aralık 1923 tarihinde ayrılarak, Karaelmas Matbaası’na taşınmıştır.⁵ Taşınma sürecinde yeni matbaa siparişi veren Karauğuz’un matbaa makinası ve diğer parçaları TBMM kararnamesiyle gümrükten muaf tutulmuştur.⁶

15 Mayıs 1936 tarihinde gazete yeni bir çalışma binasına geçmiştir ve birsonraki gün gazetenin adresi “İşevi: Meşrutiyet Uramı” şeklinde belirtilmektedir. Karauğuz, yeni binanın açılış gününde şu sözleri kullanmıştır:

23 Mart 1923; burada ilk gazetenin: Zonguldak gazetesinin çıktığı gündür. 13 yıl önce burada, birçok çetin şartlar içinde çıkmaya başlayan bu gazete Cumhuriyetin öz çocuğudur. Gerçek Zonguldak gazetesi, Cumhuriyetin ışığından belirmiş ve onda kutsal ülkü yolu üzerinde, şaşmadan ve yorulmadan, devrime gönülden sarılarak ve özünde onun hızını ve sıcaklığını taşıyarak bugüne kadar yaşamak muradına ermiştir.

Karauğuz konuşmasının devamında basımevinin tarihini şu sözlerle özetlemiştir:

Gazetemizin ilk sayıları Mahmut adlı bir dizmenin elinde bulunan köhne bir prova tezgâhında, eski harflerle basıldı. Ondan sonra, bir ara, Naim Nuri adlı bir yurttaşın getirdiği hurda bir makine ve harflerle çıkarıldı. Sonra 69 numaralı maden ocağında bizim basımevimiz kuruldu. O sırada, bu ocak dayım Maksut Çivi tarafından işletiliyordu. Basımevimizi, ocaktan, çarşı içinde şimdi gazino olan ve Tarım bankasının elinde bulunan yapıya kaldırdık. Ondan sonra, kira almamak suretiyle yardımlarını teşekkürle anmayı borç bildiğim amcam Süleyman Sırrı Barlı’nın yeni ayrıldığımız yapısına taşındık.⁷

Cumhuriyet ile yaşıt Zonguldak, ilk sayısından itibaren “İçtimai-iktisadi-edebi memleket gazetesi”⁸ tanımlamasını kullanarak, ilk sayısı iki sayfa sonrasında dört sayfa şeklinde küçük boy gazete biçiminde çıkmıştır. Sonraki yıllarda daha büyük boyutlarda çıkan gazetede, haberlerin verilmiş şekli ise sayfaların dört sütuna ayrılması şeklinde olmuştur.⁹

Gazetenin ilk yayın döneminde, sahibi M. Kazım İlsev, sorumlu müdür Nihad Arkad olarak verilmektedir. Gazetenin üst orta bölümde “Zonguldak-İçtimai, iktisadi, edebi memleket gazetesi” ibaresi yer almaktadır. Sağ üst bölümünde, kaçınıcı sayı olduğu, Sahibi ve Baş Müvezzii Tahir Karauğuz, adres bilgileri “Aşağı çarşıda, eski cami karşısında” ve yazı kabulüne ilişkin, “Memleketimize uygun yazılar memnuniyetle kabul ve derç edilir” yazmaktaydı. Sol üst bölümde, gazetenin fiyatı, abone şartları ve ilan ücretlerine dair bilgiler

²Akın Karauğuz, “Zonguldak 27 Yaşında” Zonguldak, 24 Mart 1950, Sayı:1133.

³Karauğuz, D. (2011). Kuvay-ı Milliye Ruhuyla Bir Ömür, Truva Yayınları, İstanbul, s. 124-126.

⁴Gazetenin 76. Sayısında eski mesul müdür Ecevit Bey’in Ergani mutasarrıflığından istifa ederek Bartın Kaymakamı olduğu bilgisi verilmektedir. Zonguldak, (1924) Sayı:76. Sidal, B. (1944). “Zonguldak’ta Gazetecilik ve Neşriyat Tarihçesi”, Doğu Dergisi, Yıl:3 Cilt:6, s.48, Karaelmas Basımevi, Zonguldak.

⁵ Karauğuz, a.g.e., s.131. Ayrıca, Zonguldak’ın basıldığı Karaelmas Matbaası şehrin ilk basımevidir. Zonguldak, 24 Mart 1950, Sayı:1133.

⁶ “Zonguldak unvanlı gazetenin neşri için İstanbul’dan celp edeceği... makinası ve aksamının gümrük resminden istisnası...” Cumhuriyet Arşivi:30.18.1.1.6.49.3.

⁷ Akın Karauğuz, “Dün Yeni Kurağımızı Açtık” Zonguldak, 16 Mayıs 1936, Sayı:498, s. 1-2.

⁸Zonguldak, 23 Mart 1339-4 Şaban 1341 (1923), Sayı:1.

⁹Zonguldak, 9 Rebi’ül-evvel 1344 (1925), Sayı:60.

verilmektedir. Gazete klişesinin hemen altında sağ tarafta Rumi Takvim sol tarafta ise Hicri Takvim olmak üzere tarih bilgisine yer verilirken, orta bölümde ‘perşembe günleri çıkar’ ibaresi yer almaktadır.¹⁰ Haftalık çıkan gazetenin üst bölümündeki şekli ve dört sütuna ayrılmış sayfa yapısı, 1950 yılına kadar küçük değişikliklerle sürmüştür. 1950 yılından sonra gazetenin ebatlarının da büyütüldüğü gözlenirken, sayfa yapısı en az beş sütun olmak üzere yedi sütuna kadar bölünmüştür.¹¹

Gazetenin ilk sayfasında genelde siyasi haberler, kömür havzasına ilişkin yazılar ve başyazı yer alırken, sonraki sayfalardaki haberler ilk sayfada verilen haberlerin devamı niteliğindedir. Gazetenin dördüncü ve son sayfasında genellikle ilan ve reklamlara yer verilmektedir. Şiir ve edebi metinlerin gazetenin bazen ilk sayfasında bazen üçüncü sayfasında yayımlandığı görülmektedir. Gazetede yazı dizileri de önemli yer tutmaktadır. TBMM Kararları, çeşitli bakanlıkların açıklamaları, belediye haberleri, adi suçlarla ilgili haberler, kömür havzası sorunları, milli meselelere dair yazılar, köylülere faydalı bilgiler içeren yazılar gazetede yayımlanmaktadır. Örneğin, gazetenin 94. Sayısında köyde yaşayan vatandaşlara yönelik, “*Köylümüze faydalı yazılar: Fındıklık nasılyetiştirilir*” başlıklı bir yazı yayımlanmıştır.¹² Aynı zamanda spor müsabakalarını da konu edinen gazetenin 79. sayısında Türk Ocağı ile Karaelmas Takımı arasındaki futbol maçının detaylı bir şekilde anlatıldığı görülmektedir.¹³ Gazetenin ilk dönemi için belirttiğimiz bu içerik yoğunluğu, yıllar içerisinde değişim gösterecektir. Özellikle ilk dönem en çok işlenen konuların başında kömür ve havza meselesi gelmekteyken, daha sonrasında tarım, sağlık, ekonomi vb. gibi konularda uzman kişilerin yazılarına da yer verilmiştir.

Toplumsal meselelere de ilgisiz kalmayan gazetenin 88. Sayısı, öksüzlere yardım gününde, geliri Çocuk Esirgeme Kurumuna bırakılmak üzere, özel bir sayı şeklinde çıkarılmış ve bir anketle okuyucuların düşüncelerine başvurulmuştur.¹⁴ 1937 yılında da Türk Hava Kurumu menfaatine *Zonguldak* gazetesine ilave şeklinde “Uçak” adında bir ek çıkarılmıştır.¹⁵

Karauğuz, 1954 yılı ilk yazısında gazete için “*kendi çapında İstanbul gazetelerine benzetmeye özeniyorduk*” ifadesini kullanmıştır.¹⁶ Bu hedefi büyük ölçüde başaran *Zonguldak* gazetesi zengin içeriğinin yanında, yayın hayatı boyunca geniş kitlelere ulaşmayı da başarmıştır. Gazetenin, *Zonguldak*’taki tirajı, Ulus, Cumhuriyet, Vatan, Tasvir ve Son Posta gibi Türkiye genelinde yayın yapan gazetelerin çok üzerindedir. 1947 yılı sonlarında, gazete, abonelikler dışında, bayilerden olmak üzere 800-1000 adet satışıyla *Zonguldak*’ın en çok satan gazetesidir.¹⁷ Bu yönüyle yerel düzeyde geniş bir kitleyi etkileyen gazetenin, içeriklerinde sıradan vatandaşın meselelerine yer verdiği de görülmektedir. Hatta gazete de bir dönem halk köşesi bölümü bulunmuştur. Bunun dışında çeşitli zamanlarda halktan gelen yazılara da yer verilmiştir. Gazete, dönemin iktidarı CHP’ye taraf bir yapıda olsa da çeşitli zamanlarda okuyucularından gelen şikâyetler doğrultusunda demir yolları, postane gibi kurumlara eleştiri yazıları yazmış ve bu meselelerin çoğunda sorunların giderilmesi noktasında netice almıştır.¹⁸

Zonguldak, zaman zaman yaşadığı teknik sıkıntılar gibi¹⁹ çeşitli nedenlerle çıkmadığı günlere ait haberleri tekrar sunmakta ve herhangi bir nedenle gazetenin çıkarılmaması durumunda bunun nedenleri konusunda okuyucularını bilgilendirmektedir. Örneğin 1935 yılı 447. Sayında Bayram öncesi özel hazırlık için gazetenin iki gün boyunca çıkamayacağı bilgisi okuyuculara bildirilmiştir. Ayrıca gazetede gecikme sebebinin nedenleriyle birlikte belirten özür yazıları da yayımlanmıştır.²⁰ Bu güzel yönüyle gazete, okuyucularına karşı olan sorumluluğunun bilincindedir.

Bütün bunların yanında Gazete, *Zonguldak* şehir merkeziyle sınırlı kalmayarak, kasaba ve köyler ile bağlantı sağlamış, çevre ilçelerde ve İstanbul’da geniş bir muhabir ağı kurmuştur. Kastamonu, Safranbolu, Bartın, Karabük ve Ereğli’den düzenli olarak haberler gelirken gazeteye vatandaşlardan da zaman zaman haber servisi yapılmaktadır. Karauğuz, yakın bölgelerle ilgili gelişmelere yer vermekle gazetenin tirajını artırmayı hedeflemiştir.²¹

¹⁰ *Zonguldak*, 29 Mart 1339-11 Şaban 1341 (1923), Sayı:2.

¹¹ *Zonguldak*, 14 Rebi’ül-ahir 1342 (1923), Sayı:23.

¹² *Zonguldak*, 27 Rebi’ül-ahir 1343 (1925), Sayı:94.

¹³ *Zonguldak*, 21 Şevval 1343, (1924), Sayı:79.

¹⁴ *Zonguldak*, 4 Muharrem 1343, (1924), Sayı:88.

¹⁵ *Zonguldak*, 23 Mayıs 1937, Sayı:534.

¹⁶ Akın Karauğuz, “Günlük Olurken” *Zonguldak (Akşam Postası)*,9 Mart 1954, Sayı:1324, s.1.

¹⁷ *Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi*: 490-0-1-0-0-53-209-2; *Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi*:490.1.0.0.1383.591,3.

¹⁸ *Zonguldak*, 23 İkkânun 1935, Sayı:473; 25 İkkânun 1935, Sayı:475.

¹⁹ Özellikle Cumhuriyet Bayramı öncesindeki hazırlık sürecinde bu tip sıkıntılar yaşandığı görülmektedir.

²⁰ Örneğin, 1929 yılı 254. Sayısında “Özür Dileriz” başlıklı yazıda “Mürettibimizin sık sık hastalanmasından dolayı gazetemiz gecikerek çıkıyor, özür dileriz” ifadeleri yer almaktadır. Bir başka sayıda, 427. Sayıdan sonra yaklaşık 3 hafta çıkarılmayan gazete gecikmeden dolayı üzgün olduğunu okurlarından af dilediğini, çıkamadığı günlerin önemli haberlerini bu sayıda yayınlamakla telafi ettiği bilgisiyile okuyucularını bilgilendirmektedir. “Gazetemizin Gecikmesi”, *Zonguldak*, 19 Eylül 1935, Sayı:428, s.3.

²¹ *Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi*: 490.1.0.0, Yer No: 1383.591,3.Tarih:12.11.1947.

Gazetenin önemli gün ve aylara, yıl dönümlerine özel önem verdiği görülmektedir. Özellikle Cumhuriyetin kuruluşunda rol alan isimler, Milli Mücadele’de öne çıkmış şahsiyetler, devlet adamları, şair, yazar ve Türkçü kimliklerin ölüm ve doğum yıldönümleri özenle işlenerek anlatılmıştır. Özellikle Abdülhak Hamit Tarhan’ın ölüm ve doğum yıldönümlerinde Karauğuz’un özel sevgisinin de etkisiyle, etkileyici başlıklar kullanılmış ve genelde ön sayfada yer verilmiştir. 1937 yılında Tarhan’a atfen özel sayı çıkarılmak istenmiş ancak teknik sıkıntılar nedeniyle gazetenin bu isteği kısmen gerçekleşmiştir.²²

Zonguldak, haftalık olmasına rağmen kimi zaman daha uzun aralıklarla okuyucusuna ulaşmıştır. Bazen de günlük olarak yayımlanmıştır. Örneğin, 8 İkteşrin 1935’ten itibaren telgraf, telefon, ajans ve radyodan aldığı haberleri, günlük olarak vermeye başlamıştır. Gazete, sonradan aldığı haberleri ek sayfalar basarak çıkarmaya başlamış ve gün içinde gelen haberlerin durumuna göre ek gazete basımı yapmıştır. “*Ulama*” adı verilen ilk baskıların çıkarıldığı gün gazete, dört adet ek basarak çıkmıştır.²³ Özellikle İtalya-Habeşistan arasındaki savaş sırasında, savaşa ilişkin haberler son dakika başlıklarının da yer aldığı bölümler, ulamalar şeklinde verilmiştir.²⁴ Gazete aynı uygulamayı iç haberler, dış haberler ve yerel haberler konusunda da sürdürmüştür. Bu durum ancak bir yıl devam edebilmiş ve *Zonguldak* 486. Sayıdan itibaren yeniden haftalık çıkmaya başlamıştır.²⁵

30 Mart 1930 yılı itibariyle, gazetenin üst bölümünde yer alan “*İçtimai, iktisadi ve edebi memleket gazetesi*” yerine sadece “*Memleket Gazetesi*” (15 Nisan 1934’e kadar)²⁶ ve 5 Ağustos 1934 itibariyle “*Öz İl Gazetesi*” ibaresi yer alır.²⁷ *Zonguldak*’ın bu döneme ait sayılarında; madencilikle ilgili yazılar, CHP’nin il örgütlenmesi ile ilgili haberler ve sendika haberlerinin yer aldığı görülmektedir.

1935 yılında çok farklı tanımlamalar kullanan gazete “*Ülkü gönüllüsü siyasal, sosyal öz il yazını*”,²⁸ “*Siyasal sosyal ve ekonomik, Kültürel, Ülkesel Öz İl Gazetesi*”,²⁹ “*Siyasal sosyal ve ekonomik Kültürel Günlük Gazete*”,³⁰ gibi ibareler kullanır. Aynı yıl gazetenin sol üst bölümünde bir süre CHP’nin altı oku yer almaktadır. Altı okun üzerinde ise “*Atatürk Güneşinden süzülmiştir Altıok; O oklardan fıskıran öz ülkülere son yok!*” ifadesi yer almıştır.³¹

1936 yılında gazetenin isminin bulunduğu alt kısımda “*Kömür İli Gazetesi*” yazdığı görülmektedir.³² Ayrıca gazetenin 4 Nisan 1936 tarihli 495. sayısında “*Zonguldak gazetesi yeni bir şekle giriyor*” başlıklı yazıda, Karauğuz, gazetenin yeni hedeflerini şöyle anlatmıştır:

13 yıldır hız aldığı devrimi yaymaya çalışan *Zonguldak* yakında bu uğurda yeni bir ruh ve yeni bir şekilde çıkacaktır. *Zonguldak* gazetesi gene her hafta dört sayfa olacak ve ayrıca sık sık ekleme sayfaları bulunacaktır. Her on beş günde bir yetkili yazarların dilinden, dünya ve Türkiye siyasal ve ekonomi hadiselerinin tahlilini bulacaksınız. *Zonguldak*, okurlarına bütün siyasal ve ekonomi evreninin hadiselerini vermeye çalışacaktır. *Zonguldak*, yurdun kurtuluş savaşında her gün neler yaratıldığını ve devrim hareketlerini kovalayıp bunları bütün esasları ve istikametleriyle okuyucularına bildirecektir. *Zonguldak* devrimin ufak ölçüde taktik ve stratejisini yapmayı bir küçük devrim organı olarak boynuna borç bilir. *Zonguldak* okurlarına hayat gibi acı ve tatlıyı içinde toplayan ve hayatın her yüzünü yansıtan ve yolunda hakikatçi bir gözle yürüyen bir fikir arkadaşı olacaktır. *Zonguldak*, aynı zamanda bir il gazetesi olarak daha çok çevresindeki gerçeği verecek ve inceleyecektir. *Zonguldak*’ta sırasına göre gülünç yazılar ve edebi öykü ve romanlarda bulacaksınız. Her sayımızda okurlarımıza bölgemiz köylerinden birini bütün yönleriyle tanıtacağız. Bu suretle bütün belge ve hadiseleri ve imkân oldukça resimleriyle kömür havzamızın güvenilebilir bir tarihini ve aktüel hayatını yansıtmaya ve hazırlamaya çalışacağız. Bir aile veya çevrenin her yaş ve düzeydeki unsurlarını doyurmak iddiasıyla okur için ekonomik bir haber ve okuma aracı olmak dileğiyle en küçük okurlarına kendi içinde sütun ve sayfalar ayıracaktır. Her hafta uzman eller tarafından hazırlanacak çocuk sayfamız, her bakımdan havza çocuklarını doyurucu biricik eğitim aracı olacaktır. Bu suretle hem çocuklarımızın gazete okumaya olan eğilimleri iyi bir istikamet de gelişmeye ve hem de onlara faydalı olmaya çalışacağız. Yeni ve akıcı bir ekonomik hayatın içinde yaşayan havza halkına faydalı olabilmek için gerek memleket içinde ve gerek

²² *Zonguldak*, 9 Şubat 1937, Sayı:531; 13 Nisan 1937, Sayı:531; 11 Mayıs 1937, Sayı:533.

²³ Bu ilaveler iki sayfadan oluşup, ücreti 100 parayken gazete 5 kuruştan halka ulaşıyordu. “Günlük Ulama 1” *Zonguldak*, 8 İkteşrin 1935;

²⁴ “Günlük Ulama 2” *Zonguldak*, 9 İkteşrin 1935; “Günlük Ulama 3” *Zonguldak*, 10 İkteşrin 1935.

²⁵ *Zonguldak*, 2 Son kânun 1936, Sayı:478; 3 Son kânun, 1936, Sayı:479; 4 Son kânun, 1936, Sayı:480; 10 Son kânun, 1936, Sayı:485.

²⁶ *Zonguldak*, 21 Son kânun, 1936, Sayı:486.

²⁷ *Zonguldak*, 30 Mart 1930, Sayı:260; 15 Nisan 1934, Sayı:390.

²⁸ *Zonguldak*, 5 Ağustos 1934, Sayı:399.

²⁹ *Zonguldak*, 28 Şubat 1935, Sayı:413.

³⁰ *Zonguldak*, 17 Haziran 1935, Sayı:419.

³¹ *Zonguldak*, 16 İkteşrin 1935, Sayı:438.

³² *Zonguldak*, 28 Şubat 1935, Sayı:413.

³³ *Zonguldak*, 11 Şubat 1936, Sayı:489.

memleket dışında geçen ve onlara yarayabilecek olan hadiseleri kovalayıp okurlarına sunacaktır. Zonguldak, süslü renkli, bol sayfalı olmak iddiasında değildir. Bir gazete ağır başlılığı bunları çok gören Zonguldak'ın okurlarına en büyük adancı, ciddi, hakikatçi ve memleketçi bir gazete olarak düzgün yayını sürmektir.³³

19 Eylül 1939 tarihli 566. Sayısından itibaren gazete, “*Dünya haberlerini okurlarımıza vaktinde haber vermek üzere bugünden itibaren günlük çıkmaya başlıyoruz. Şimdilik küçük hacimde çıkacak gazetemizde okurlarımız günün mühim haberlerini takip edebileceklerdir*” bilgisiyle 2 sayfa olarak çıkmaya başlamıştır.³⁴ 1939 yılında başlayan “*II. Cihan Harbi*” gazetesinin günlük çıkmasında etkili olmuş ve gazete “*Cephelerden*” başlığıyla savaş haberlerini son dakika olarak vermiştir. Almanya-Rusya savaşı radyodan edinilen bilgiler doğrultusunda paylaşılmıştır. Ancak, bu durum yalnızca 10 sayı sürmüş ve 3 *Teşrin-i Evvel* tarihi itibarıyla gazete yeniden haftalık olarak çıkmıştır.³⁵

Zonguldak'ın sorumlu müdür ve başyazar gibi yönetim kadrosu yayın hayatı boyunca değişime uğrarken, Karauğuz'un her zaman etkin bir rol üstlendiğini görülmektedir. 1940 yılında gazetesinin yazı işlerini müdürlüğünü bir süre Şemsi İz yapmıştır. Ardından V.F. Ertaman Genel Yayın Yönetmeni olmuştur. Aynı yıl içerisinde gerçekleşen bu değişim kısa sürmüş ve Karauğuz gazetesinin yayın yönetmenliğine devam etmiştir. Bir süre sonra gazete Karauğuz'un II. Dünya Savaşı nedeniyle tekrar askere alınmasıyla, Mart 1941'de 668. sayısından sonra çıkarılamamış ve 20 Ağustos 1941 tarihinde gazete tatil edilmiştir. 1941 yılının 4 Ekim'inde yeniden çıkmaya başlayan *Zonguldak* gazetesinin, isminin bulunduğu bölümde “*Günlük Siyasi Gazete*” ibaresi taşıdığı görülür ve haftada iki kez yayınlanır.³⁶

Zonguldak, 1943 yılı ağustos ayı itibarıyla “*Siyasal Türkçü Gazete*” tanımlamasını³⁷ kullanır ancak bu ifade, 18 Temmuz 1944 tarihinden itibaren kaldırılır. Bu sayıdan sonra yayın hayatının sonuna kadar, gazeteyi tanımlayan bir ibare yer almaz.³⁸

1947'de gazete altı sayfa olarak çıkmaktadır. Aynı yıl gazetesinin 25. yılı ile ilgili kutlama mesajları gazetesinin 1 Nisan 1947 tarihli 951. sayısında yayımlanmıştır. *Zonguldak* gazetesinin 25. yaşını Ulus, Vakıf, Memleket ve Ekonomi gazeteleri kutlamıştır. Buna karşılık gazetede “*Gazetemizin yıldönümünü gününde kutlamış olan “Ulus, Memleket, Vakıf, Ekonomi” gazetelerine candan: Sağ olunuz demeyi borç biliriz*” ifadeleri yer almıştır.³⁹

1948 yılında, gazetesinin yazı işleri müdürü Mustafa Tunç adında genç bir gazetecidir. Ancak 1949 yılında Tunç'un ölümü üzerine Saffet Onur yeni yazı işleri müdürü olur. Aynı yıl, 15 Kasım itibarıyla, Karauğuz yazı işleri müdürlüğü görevini yeniden kendisi yürütmeye devam etmiştir.⁴⁰

Zonguldak gazetesinin, 31 yıl süren yayın hayatında, genellikle sosyal, siyasi, ekonomik ve edebi konulara ağırlık veren yazılar öne çıkmaktadır. Gazete, yayınlandığı sürece *Zonguldak* kömür havzasının bir yayın organı olma özelliğini taşımıştır. Gazete, *Zonguldak*'taki kömür işletmeleri hakkında halkı bilgilendirmeyi amaç edinmiştir. Gazetesinin önemle üzerinde durduğu bir konuda Atatürk İlke ve İnkılaplarıdır. İnkılap meselesiyle, cumhuriyet ideolojisini ve inkılapları, okuyucularına benimsetme amacıyla olduğu görülmektedir.

Gazetesinin önemli yazarlarından Aka Gündüz, Millî Mücadele yıllarında Anadolu'da kalemiyle gösterdiği çabayı Malta Sürgünü dönüşünde,⁴¹ *Zonguldak* gazetesinde de kömür havzası için sürdürmüştür. Gazetesinin 9. sayısından itibaren bir süre mesul müdürlük ve başyazarlık yapan Aka Gündüz, sonraki dönemde de çeşitli zamanlarda gazeteye yazı göndermiştir. *Zonguldak*'ın lokomotif sayılabilecek olan Tahir Karauğuz da gazetesinin sahibi ve başyazarı sıfatıyla Türk siyaseti ve edebiyatına dair yazılar kaleme alırken, kömür havzası meselesi en çok üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir.

Gazetesinin bir başka önemli yazarı olan Ahmet Naim Çıladı, gazetede “*Kanca*” mahlasıyla yazılar yazmıştır. Çıladı, en başından itibaren uzun yıllar gazetede yazılar yazmıştır. Kömür havzası, işçilerin durumu ve havza tarihine ilişkin konuları ele almıştır. Karauğuz'un yakın dostu ve en güvendiği kişilerin başında gelen Behçet

³³ *Zonguldak*, 4 Nisan 1936, Sayı:495, s.1.

³⁴ *Zonguldak*, 19 Eylül 1939, Sayı:566.

³⁵ *Zonguldak*, 3 Teşrin-i Evvel 1939, Sayı:575.

³⁶ *Zonguldak*, 4 İlkteşrin 1941, Sayı:669. 74. Sayıda pazar günleri çıkan gazete 80. Sayıyla birlikte Çarşamba günleri, 122. Sayısında Perşembe günleri, 494. Sayısında Cumartesi, 502. Sayısında Salı günleri çıkarılmıştır. *Zonguldak*, yıllar süren yayın hayatında haftalık yada haftalık iki gün çıkarıldığı dönemlerde, haftanın günlerinin tamamında çıkarılmıştır.

³⁷ *Zonguldak*, 3 Ağustos 1943, Sayı:711.

³⁸ *Zonguldak*, 18 Temmuz 1944, Sayı:765.

³⁹ *Zonguldak*, 1 Nisan 1947, Sayı:951.

⁴⁰ *Zonguldak*, 15 Kasım 1949, Sayı:1108.

⁴¹ Doğramacıoğlu, H. (2007). Aka Gündüz'ün Yayınlanmamış Millî Mücadele Hikâyeleri, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Hacettepe Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara, Yıl:4, Sayı:7.

Kemal Çağlar da uzun bir süre *Zonguldak*'ta yazılar yazarak memleket meselelerini işlemiştir. Bir dönem başyazıları da kaleme alan Çağlar'ın şiirleri de zaman zaman gazetede yayınlanmıştır.⁴²

Zonguldak, edebiyata ayrı bir önem vermiştir. Gazetenin şiir ve sanat köşesinde Behçet Kemal ve Orhan Şaik Gökyay'ın ilk şiirleri yayımlanmıştır.⁴³ Ayrıca, Arif Nihat Asya, Fuat Edip, Rıza Polat Akkoyunlu gibi şairlerin şiirleri de gazetede yayımlanmıştır. Said Yaver Ataman'ın müzik folkloru ve ozanlar üzerine yazıları ile Necdet Rüştü Efe'nin manzum hikâyeleri gazetede kendine yer bulmuştur.⁴⁴ Yayın hayatının sonuna kadar edebiyata ilgisini sürdüren gazetenin son yıllarında aşk temalı “*Şiir pınarı*” başlıklı köşe Jale Sun tarafından hazırlanılarak sayfada çeşitli isimlerin şiirlerine yer verilmiştir.⁴⁵

Gazetede, birçok yazarın, siyasal ve sosyal meselelere ilişkin yazıları yayımlanırken, özellikle havza konusunda çeşitli isimlerin yazıları da yer almıştır.⁴⁶ Halk köşesinin de bulunduğu *Zonguldak* gazetesinde vatandaşın gelen yazılar yayımlanmıştır. Gazetede uzun bir süre, Süzgeç ve Tırmık başlığıyla eleştiri yazıları da yer almıştır.⁴⁷

Zonguldak gazetesinin yazar kadrosu yıllar içerisinde değişim gösterirken gazetede en başından sonuna dek yazılarıyla yer alan Tahir Karauğuz, Behçet Kemal Çağlar, Aka Gündüz ve Ahmet Naim Çıladır gazete yazarları arasında öne çıkmaktadır.

Zonguldak gazetesinin yayın çizgisi, gazetenin çeşitli sayılarında, *inkılâp ve memleket davası*, *Türkçülük ve Türkçecilik davası*, *kömür ve havza davası* şeklinde belirtilmiştir.⁴⁸

Gazetenin 1941 yılında yayımlanan 625. sayısında yayın ilkeleri şu şekilde belirtilmektedir:

Gazetenin biricik maksadı inkılaba, memlekete ve kömür havzasına hizmet etmektir. Gazetemiz, Partimizin yüksek prensiplerine sarılarak üzerine aldığı milli vazifeyi, bir gönüllü feragatiyle ve eksilmez bir hız, sönmez bir heyecan içinde başaracağına en sağlam güven ve inançla bağlanmaktadır. Millet Birliğinin sarsılmaz kalesini kuşatan hizmet zincirinde bir halka, milli inkılâp ideali yolunda bir hamle ileride ve ön safta vazife almak, gazetemiz için tek ve değişmez hedeftir.⁴⁹

Karauğuz, 1954 yılı gazetenin 1324(1) numaralı sayısında yaptığı değerlendirmede *Zonguldak*'ın ele aldığı konuları şu sözlerle belirtmiştir:

Milli davalarımız, devrim ve gençlik, kültür sanat hareketleri, kömüre ilk kazma vuruluşundan bugüne kadar havzanın tarihinden başlayarak madencilik ve işçi konuları, çeşitli memleket meseleleri, halkın ve köylünün diliyle kendi dertlerimiz, ıstıraplarımız ve ihtiyaçlarımız, gazetemizin sayfalarında geniş yer bulmuştur.⁵⁰

Gazete, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren Atatürk İlke ve İnkılâpları doğrultusunda hareket etmiş ve son sayısına kadar inkılâpların tesisi ve muhafazası için çalışmıştır. Bu durumda Karauğuz'un bir dönem Cumhuriyet Halk Partisi adına *Zonguldak İl Genel Meclisi Üyesi* ve *Zonguldak Halkevi Başkanı* olarak görev yapmasının da etkisi vardır. Bu anlamda *Zonguldak* gazetesinin, uzun bir süre yörenin tek yayın organı olmasının etkisiyle Atatürk İlkelerinin güçlenmesi adına bölgede etkin bir rol oynamıştır. 4 Nisan 1935 tarihinde gazetenin niteliklerine ilişkin bir yazıda *Zonguldak*'ın devrim ve halk gazetesi olduğu ve bundan sonrada böyle kalacağı ifadeleri yer almaktadır.⁵¹

Zonguldak, Atatürk'ün ve İsmet İnönü'nün konuşmalarına gazetenin ilk sayfasında yer vermiştir. Başkent Ankara'nın nabzını daima takip etmiş Meclisin aldığı kararları, bakanlıkların faaliyetlerini, devlet adamlarının açıklamalarına yer vererek devlet ile ilgili haberleri halka duyurmuştur. Gazete genelde CHP'nin gayr-i resmi yayın organı gibi hareket etmiştir. Zaten, Karauğuz, bir yazısında 23 yılını dolduran *Zonguldak* gazetesinin “*doğrudan doğruya bir partili gazete*” olduğunu belirtmiştir.⁵²

Gazetede, yeni rejimin benimsenmesi adına Cumhuriyetin ideologlarından olan Falih Rıfkı Atay'ın yazılarına sıklıkla yer verilmiştir. Özellikle 1923'ten sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümüne kadar en yakınındaki

⁴²*Zonguldak*, 19 Eylül 1935, Sayı: 428.

⁴³*Zonguldak*, 2 Temmuz 1929, Sayı: 235; 12 Son teşrin 1929, Sayı:251; 20 Nisan 1930, Sayı:261.

⁴⁴*Zonguldak*, 28 Şubat 1935, Sayı: 413.

⁴⁵*Yeni Zonguldak*, 3 Haziran 1952, Sayı:1;14 Şubat 1952, Sayı:12.

⁴⁶*Zonguldak*, 27 Son teşrin 1941, Sayı: 630; 15 Şubat 1942, Sayı:640,14 Kasım 1945, Sayı:863.

⁴⁷*Zonguldak*, 14 Kasım 1950, Sayı:1169.

⁴⁸*Zonguldak*, 4 İlk Teşrin 1941, Sayı:625; 4 Son Kanun 1942, Sayı: 635; 28 Ağustos 1942, Sayı:672.

⁴⁹*Zonguldak*, 4 İlk Teşrin 1941, Sayı:625.

⁵⁰*Zonguldak (Akşam Postası)*,9 Mart 1954, Sayı:1324(1), s.1.

⁵¹*Zonguldak*,16 Nisan 1935, Sayı:415, s.1.

⁵²*Zonguldak*,14 Eylül 1945, Sayı:848, s.2.

isimlerden biri olan Atay, “Ulus Devlet” inşası sürecinde, sistemin yeniden tesisi bağlamında, basını etkili bir ideolojik aygıt olarak, özellikle de gazeteyi, bu süreçte aktif bir şekilde kullanmıştır.⁵³

Zonguldak da Falih Rıfki Atay’ın yazılarında sürekli yer almıştır. Bu yazılar ilk yıllarda inkılâpları kökleştirme ve yayma amacı taşırken, özellikle 1950’den sonra inkılâpları koruma niteliği taşımaktadır. Bunlardan biri 1952 yılında yayımlanan “*İnkılâbın bütünlüğü üzerinde titreyelim*” başlıklı yazıdır.⁵⁴ Karauğuz da bizzat inkılâplara ilişkin yazılar yazmıştır. 1952 yılı 18 Ekim’inde Karauğuz Samsun’da çıkan “*Büyük Cihat*” isimli gazetede inkılâplara yönelik çıkan eleştiriler ve Balıkesir ve Muğla’da iktidar karşısı yaşanan birtakım olaylar için, “*Partiler İnkılâp Cephesine*” başlıklı yazı kaleme almıştır. Bu yazısında “*Atatürk İnkılâbını inkâr eden bu Orta Çağ kafalı softa, ya meczup, bir deli veyahut kara kuvvetin, kızıl kuvvetin eli*” ifadelerini kullanmıştır.⁵⁵

Zonguldak’ın en dikkat çekici özelliklerinden biri de Cumhuriyet Tarihi ve öncesinde yaşanan önemli olayları titizlikle işleyerek yıl dönümlerine özel bir hassasiyet göstermesidir. Cumhuriyet Tarihinin önemli olayları gazetede mutlaka yer alırken, Cumhuriyetin 10. yılında gazete tam 34 sayfa basılmış ve ücretsiz olarak dağıtılmıştır.⁵⁶ Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren 10 yıl boyunca yapılanlar ve devlet politikaları ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Gazetenin özel olarak basıldığı bu sayının hazırlık süreci için gazete bir süre basılmamıştır.

Karauğuz, yıl dönümlerinin önemini 15 Nisan 1947 tarihli bir yazısında şöyle anlatmaktadır:

Milletlerin hayatında, geçmişten kopup geleceğe uzanan nesiller, birbirlerini bağlayan bir bağın varlığına yabancı kalmaz. Geçmiş anlamının, şerefli bir tarih bırakma duygusunun, millet benliğinin oluşunda oynadığı büyük rol, nasıl ihmal olunabilir? Savaş meydanlarında kanlarını ve canlarını yurdu ve büyük ulusu uğruna harcayanlar, memlekete hizmet yolunda feragatle çalışanlar ve güzel sanatlarda, fende, bilimde dünya ölçüsünde övgü ve alkışa ulaşanlar, milli kadirşinaslığın unutamayacağı insanlardır. Bu büyük insanlar için yapılan ihtifallerin, yıldönümü törenlerinin, hatıralarını tazeleyişlerin manasını kavramayanlar, millet denilen ve ezelden ebede kadar akan büyük gerçeğin yaşamasında dayandığı temelleri anlayamamış olanlardır.⁵⁷

Gazetede, Cumhuriyet yönetimi ve inkılâpların yabancı ülkelerde nasıl gerçekleştiğine dair tarihsel yazılara da yer verilmiştir. Bunlardan biri 1945 yılında Nebil Buharalı’nın kaleminden çıkan “*Cumhuriyet ve tarihinde ünsalmış cumhuriyetler nasıl meydana geldiler ve büyük inkılâplar*” başlıklı yazı dizisidir.⁵⁸

Zonguldak bütün yayın hayatı boyunca kömür havzası ile ilgili sorunları yansıtmak üzerine bir yayın politikasını takip etmiştir. Gazete, daha ilk sayısından itibaren “*Havzanın Tarih Kitabı*” adlı bir yazı dizisiyle yayın hayatına başlamıştır.⁵⁹

Gazetenin yayın politikası olarak benimsediği Kömür Havzası’na dair yazılar 1923’ten 1954’e kadar devam etmiştir. Özellikle 1940 yılında madenlerin Ereğli-Zonguldak havzasındaki bütün ocakların Ereğli Kömürleri İşletmesine devredilmesine kadar madenler konusunda milli politikaları işleyen yazılarına devam etmiştir.⁶⁰ Bu bağlamda *Gazetenin*, her ne kadar Millî Mücadele Dönemi’nde yayımlanmasa da madenlerin millileşmesine yönelik yaptığı haberler ve kömür havzasına ilişkin yazın politikasıyla, havzanın devletleşmesine kadar geçen süreçte milli bir mücadele verdiğini söylenebilir.

Gazetenin ilk sayılarında, “*Havzanın İnkişafına Doğru Mühim Kararlar*” “*İktisat Vekâleti Madencileri Ankara’ya İstiyor*”, “*Ecnebi Kömürler Hakkında Mühim Kararlar*”, “*Kandilli Maden Ocakları Kömürü*”, “*Direk Meselesi*”, “*Direk Buhranı*”, “*Direk Derdine Derman Bulundu*”,⁶¹ gibi yazı başlıkları yer almıştır.⁶²

Kömür madeniyle ilgili başka yayın organlarında çıkan yazılar da gazete tarafından ilgiyle takip edilmiştir. Türkiye İktisat Mecmuasında kömür ile ilgili çıkan yazı, *Zonguldak*’ın 29. sayısında yayımlanmış ve Karauğuz’un gazetenin başyazarı olarak teşekkür ettiği görülmektedir.⁶³

Gazetede kömür ve havzaya ilişkin yazılar genellikle Karauğuz tarafından yazılırken, özellikle gazetenin kuruluş yılında Aka Gündüz’ün de yazıları yer almıştır. Daha sonra Ahmet Naim Çıladır uzun yıllar Havzayla ilgili yazılar yazmıştır. Karauğuz’un kömür havzası meselesine ilgisi çok öncesine dayanıyor. Daha önceleri de

⁵³ Şirin S, F. (2014). “İmparatorluktan Cumhuriyete Bir Aydın: Falih Rıfki Atay”, İstanbul: Tarihi Kitabevi, s.1.

⁵⁴ *Yeni Zonguldak*, 2 Ağustos 1952, Sayı:45, s.2.

⁵⁵ *Yeni Zonguldak*, 18 Ekim 1952, Sayı:62, s.1.

⁵⁶ *Zonguldak*, 29 İkteşrin 1933, Sayı:382; 8 Nisan 1944, Sayı:747.

⁵⁷ *Zonguldak*, 1947, Sayı:954, s.1.

⁵⁸ *Zonguldak*, 5 Ekim 1945, Sayı:854, s.1; 16 Ekim 1945, Sayı:857, s.1; 27 Kasım 1945, Sayı:865, s.3; *Zonguldak*, 8 Aralık 1945, Sayı:867, s.2.

⁵⁹ Sidal, a.g.m., 1945, s.48.

⁶⁰ *Zonguldak*, 27 Son teşrin 1941, Sayı:630, s.2.

⁶¹ *Zonguldak*, 15 Mayıs 1948, Sayı:1020, s.4.

⁶² *Zonguldak*, 4 Haziran 1948, Sayı:1023, s.2.

⁶³ *Zonguldak*, 24 Kânun-u evvel 1340 (1924), Sayı:29.

havzaya dair yazılar yazan Karauğuz, bu durumu şöyle ifade etmektedir. “Zonguldak’ı ve havzayı bütün yurdatanıtımak, benim için büyük bir dava idi. Havza hakkında ilkyazılar benim imzam altında Açık Söz sayfalarındaokundu.”⁶⁴

Bir dönem gazetenin başyazarlığını da yapan Aka Gündüz maden meselesine hassasiyetle eğilmiştir. 10 Mayıs 1923 Tarihinde “Havzanın Asıl İhtiyacı” başlıklı yazısıyla Aka Gündüz “Evvvela Heyet-i Umumiye’süitibariyle bir kömür siyasetine muhtacız. Meselenin en kestirme yolu budur.” ifadelerini kullanmış ve o dönemki kömür politikalarına ilişkin eleştirilerde bulunmuştur.⁶⁵

Aka Gündüz, 17 Mayıs 1923 Tarihinde “Madenlerin Can Damarı” başlıklı yazısında “Sermayedarı çalışır ocakçısı çalışır, Kâtibi amelesi çalışır, geniş bir damar şebekesi var. Fakat bunun içinde bu say-u gayret nirengi birbirine rapteden asıl can damarı zayıf. Bu damarın ne olduğunu aramaya lüzum yok: Sermaye ve himaye damarı”⁶⁶ ifadelerini kullanmıştır. 28 Mayıs 1923 tarihli “Madenlerin ilk ihtiyacı” başlıklı yazısında Gündüz, Kömür Havzasınıiktisadi olarak bir bankaya ihtiyacı olduğunadeğirmiştir.⁶⁷

Havzanın bir merkez tarafından yönetilmesine ilişkin yazılarına devam eden Gündüz, 4 Haziran 1923 Tarihindeki “Kısa Yollar” başlıklı yazısında şöyle demektedir: “Zonguldak Livası ki baştanbaşa kömür havzası demektir. Türkiyedevletinde başka ve müstesna bir idareye tabi olmalıdır. Nev’i şahsına münhasır olan bu muntıka sair hiçbirlivamıza benzemez.”⁶⁸

Gazetenin 12 Nisan 1923 tarihli dördüncü sayısında yurt dışından kömür ithal etme meselesine dair “Yıldırım” mahlasıyla bir yazı kaleme alan Karauğuz, kömür ithaline şiddetle karşı çıkarak havzanın üretim potansiyelinin geliştirilmesini tavsiye etmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır: “Kendi şimendiferlerimizin kömürünü dışarıdan tedarik etmek, Avrupa’dan bir sürü at getirip bunların yemlerini de yine oradan celp etmeye benzemiyor mu?”⁶⁹

Zonguldak, havzanın sorunlarına yönelik mücadelesini sürdürürken diğer taraftan Havza Tarihine dair yazılara yer vermiştir. 1937 yılında “Türklerde Madencilik” adı altında “Maden Devrini Açan İlk Millet Türklerdir” şeklinde yazı dizisi yayımlanmıştır. Turhan Tan’ın kaleme aldığı bir yazıda “Altay Dağlarında keşfolunan maden ocakları ve eritme fırınları eski Türklerin bu sanatta ne kadar ileri gittiklerini göstermektedir” şeklinde bir bilgi yer almaktadır.⁷⁰ 1945 yılında Karauğuz ve A. Naim Çıladır tarafından, Havza Tarihini bütün incelikleriyle anlatan “Zonguldak Kömür Havzamız (Uzun Mehmet’ten Günümüze kadar)” başlıklı yazı dizisi yayımlanmıştır.⁷¹

Zonguldak’ın 630. sayısında, “Kömür Havzamızın Mazisine Bir Bakış” başlıklı yazı yer almıştır. Yazıda, Zonguldak ve civarındaki kömürün ve havzanın tarihi gelişimi ve milli gelir açısından önemi anlatılmıştır.⁷² Gazetenin, 20 Aralık 1952 tarihinden bir sayısında ise, kömür madenlerinin Hazine-i Hassa’dan devlete nasıl geçtiğini anlatan Osmanlı Dönemine ait belgenin içeriğine yer verilmiştir.⁷³

Karauğuz’un kömür havzasına olan ilgisi her dönemde sürmüştür. Zonguldak gazetesinde çeşitli zamanlarda havzayla ilgili başka yazarların yazıları yer alsada Karauğuz kendisi bu konuda yazılar yazmaya devam etmiştir. 1948 yılında kömür havzasından yeterli oranda kömür çıkarılmamasıyla ilgili “Kömür Havzamızın Bugünkü İşçi Durumu I-II” başlıklı iki yazı kaleme almıştır. Havzadaki işçi sayısının azalma sebepleri ve buna ilişkin açıklamaların yer aldığı yazı iki dizi halinde yayımlanmıştır.⁷⁴

Karauğuz’un, Kömür Havzası’nın millileşmesinde gerçek anlamda önemli bir payı vardır. Karauğuz, kömürün milli gelir açısından önemini kavramış ve Türkiye’nin kalkınmasında önemli bir rolü olacak madenlerin tamamen millileşmesi ve üretim hacminin genişletilmesine yönelik yazılarını gazetesinde ısrarla sürdürmüştür.

Zonguldak gazetesi sahibi ve başyazarı olarak Tahir Akın Karauğuz’un Türkçülük anlayışı ve Türkçecilik konusundaki tutumu, gazetenin içeriğinde etkili olmuştur. Gazetenin ilk sayılarından itibaren önemle üzerinde durduğu Türkçülük ve Türkçecilik konusunda birçok yazı yer almıştır. Türk Ocağı’nın faaliyetlerine ilişkin haberlerin yer aldığı gazetenin, Türk Yurdu ve Yeni Fikir Dergileri ile Ayn Tarihi gibi mecmuaların tanıtımını

⁶⁴Zonguldak, 24 Mart 1950, Sayı:1133, s.1.

⁶⁵Zonguldak, 15 Mayıs1948, Sayı:1020, s.4.

⁶⁶Zonguldak, 15 Mayıs1948, Sayı:1020, s.4.

⁶⁷Zonguldak, 28 Mayıs1948, Sayı:1022, s.2.

⁶⁸Zonguldak, 4 Haziran 1948, Sayı:1023, s.2.

⁶⁹Zonguldak, 16 Temmuz 1948, Sayı:1031, s.2.

⁷⁰Zonguldak, 27 Nisan 1937, Sayı:532, s.2.

⁷¹Zonguldak, 17 Temmuz 1945, Sayı:839, s.3.

⁷²Zonguldak, 27 Son teşrin 1941, Sayı:630, s.2.

⁷³Yeni Zonguldak, 20 Aralık 1952, Sayı:73, s.2.

⁷⁴Zonguldak, 15 Mayıs1948, Sayı:1020, s.1-3;22 Mayıs1948, Sayı:1021, s.1-3.

da yaptığı görülmektedir. Gazetede Türkçülük akımının önde gelen isimlerinden Ziya Gökalp'ın yazılarına da yer verilirken, tarihte Türklerin yerini gösteren çeşitli yazılar da ele alınmıştır. Bunlardan biri 1948 yılında “*Türk Büyüklerini Yaşatma*” başlığı altında yayımlanan yazı dizisidir.⁷⁵

Zonguldak gazetesinin Türkçülük alanındaki çizgisini, Karauğuz'un Behçet Kemal Çağlar ile aralarındaki mektuplaşmalarda görebiliyoruz. Behçet Kemal Çağlar 13 Eylül 1945'te Karauğuz'a Türkçülük meselesi ile ilgili açık bir mektup yazar. Mektubunda Karauğuz'a samimi bir üslupla uyarılarda bulunan Çağlar, Karauğuz'un Türkçülük sevdasının Turancılık olarak algılandığını belirtir.⁷⁶ Gazetenin hemen ertesi sayısında mektuba cevap veren Karauğuz, Türkçülük sevdasının çok eskiye dayandığını detaylı biçimde anlatır. Karauğuz'un mektubundaki sözleri Türkçülük konusundaki düşüncesini ortaya koymaktadır.⁷⁷

Karauğuz, “İnan Kaynaklarımız” başlıklı yazısında Kemalizm düşüncesi içinde değerlendirdiği Türkçülük tanımlamasını şu şekilde yapmaktadır: “*Türkçülük demek; Osmanlı idare ve düşüncesinin hâkimliği sırasında, halkın içine sinen gerilikle kaybolmaya yüz tutan Öztürk zevkini, âdetini, tabiatını, sanatını, asaletini paslardan ve kışflardan ayırarak Türk insanına yaraşır berraklığa kavuşturmaktır.*”⁷⁸

Gazetede ilk yıllardan itibaren Türkçeye ilişkin yazılar yer almıştır. 1925 yılında gazetenin 90. Sayısında “*Açık Türkçe*” başlıklı yazı görülmektedir.⁷⁹ Özellikle 1928 Harf İnkılabının ardından gazetenin yayınları Türkçe üzerine yoğunlaşmıştır. Gazete, öz Türkçeyi oluşturma iddiasıyla Osmanlıca'yı hafızalardan silmek ve yabancı kelimelerden Türkçeyi arındırma ve yeni kelimelerin tesisi için yoğun çaba sarf etmiştir. Türk Dili Araştırma Kurumu'nun, 1935 yılında “*Osmanlıcadan öz Türkçeye Karşılık Kılavuzu*” nun yayımladığı gün, *Zonguldak* gazetesi ön sayfasında “*Türk Ulu Diline Kavuşuyor Ne Mutlu Bize*” başlıklı haber yer almıştır. Gazete bu süreçte kılavuzda yer alan kelimeleri periyodik olarak yayımlamıştır. Bununla birlikte Türkçe kelimeler konusunda çeşitli zamanlarda yazılar yer almıştır.⁸⁰ Bu bilgileri veren *Zonguldak* gazetesinin aynı zamanda haberlerinde yeni kelimeleri kullanma gayreti olduğu görülmektedir. Ayrıca gazetede yayımlanan haber metinlerindeki yeni kelimelerin eski kullanımındaki anlamları açıklama şeklinde metnin altında verilmiştir. *Zonguldak*'ın Türkçe'de yenileşme çabasıyla kullandığı birçok kelime günümüzde kullanılmamaktadır.

Ayrıca gazete, kendilerine gönderilen yazılarla ilgili duyuruda şu açıklamayı yapmıştır:

Türkçecilik gazetemizin kuruluşundan beri tek amacımızdır. Anayasamızda yabancı sözlerin Türkçeye çevrilişi bütün Türkçecilerle birlikte yayın kurulumuzu çok sevindirmiştir. Gerçek isteğimiz: Anayasamızla birlikte bütün yasalarımızın ve yazı dilimizin tüm Türkçeciliğidir. Bu ana çizgiler üzerinde işlene işlene elbet bir gün, bu amacımızda ulaşacağız. Ancak bu da öz Türkçeyi benimsemek, Türkçeciliği ulusal bir ödev edinmekle olur. Bunun için: Gazetemize gönderilecek her türlü yazı ve bilitle (ilan) Anayasa sözleri göz önünde tutularak sade, öz Türkçecolması ana dileğimizdir.⁸¹

Kullandığı dil itibarıyla de milliyetçi bir çizgiye sahip gazetenin künyesi verilirken “*Türkçü ve Türkçeci*” ifadelerine yer verilmektedir. Bu doğrultuda “*Öz Türkçe*” kullanımı ve dilcilik davasına sıklıkla değinilen *Zonguldak* gazetesinde, gazete tarihlendirmesinde de öz Türkçe yapılmıştır. 1932 yılı Dil Kurultayı'nın ardından gazete öz-Türkçe kelime arayışı ve arzusu adına adeta öz-Türkçe için seferberlik başlatmıştır. Karauğuz ise Türkçe kelimelerle özel olarak ilgilenmiştir. Bu çerçevede Karauğuz'un 1936 yılında “*Ekler-Kökler Üzerinde Deneçler, Dil Araştırmalarına Gereçler*” başlığıyla yayımladığı kitaptaki bölümler yoğun olarak gazetede görülmektedir.⁸²

Türkçenin yabancı sözcüklerden arındırılması sürecinde gazetenin yeni kelimeler ürettiği de görülmektedir. Gazete, imzasız yayınlanan “*Dil Üzerine Düşünceler*” başlıklı yazıda, Türkçesi bulunmakta güçlük çekilen sözcüklerden birinin “*Tatil*” olduğu ve bu sözcüğün yerine “*Aram*” kelimesinin kullanılması önerilir.⁸³ Bu konudaki hassasiyet köşe yazılarına da yansır. Ahmet Naim Çıldır “*Bu Nasıl Türkçe*” başlıklı yazısında, bazı kurumlarda kullanılan yabancı kelimelerden şikâyet etmiş, Farsça ve Arapça'dan kurtarılmaya çalışılan Türkçe'nin, İngilizce ve Fransızca'ya teslim edilmemesi gerektiğinden yakınmıştır.⁸⁴

Gazete, Öz Türkçe kelimeleri haber metinlerinde de kullanmış ve yeni Türkçe kelimelere ilişkin arayışını sürdürmüştür. *Zonguldak*'ın, günümüzde neredeyse kullanılmayan Saylav, Kamutay, İşevi, Budun, Uram,

⁷⁵ *Zonguldak*, 29 Ekim 1948, Sayı:1048, s.2.

⁷⁶ Çağlar, B. K. (1945). “Karauğuz'a Açık Mektup”, *Zonguldak*, 28 Ağustos 1945,846, s.2.

⁷⁷ Karauğuz, A. (1945). “Behçet Kemal Çağlar ile Açık Konuşma”, *Zonguldak*, 848, 1-2.

⁷⁸ *Zonguldak*, 9 Haziran 1944, Sayı:758, s.1.

⁷⁹ *Zonguldak*, 11 Muharrem 1343(1924), Sayı:90.

⁸⁰ *Zonguldak*, 4 Nisan 1935, Sayı:415, s.1,4.

⁸¹ “Gazetemize gönderilecek her türlü yazı ve bilitle Türkçecolmasını diliyoruz”, *Zonguldak*, 21 Şubat 1945, Sayı:815, s.3.

⁸² *Zonguldak*, 4 Son Kanun 1936, Sayı:480, s.1.

⁸³ *Zonguldak*, 17 Nisan 1946, Sayı:889, s.2.

⁸⁴ *Zonguldak*, 15 Mayıs 1948, Sayı:1020, s.

Aytar, Başyapıcı, Issı gibi kelimeleri, kullandığı gözlenmiştir.⁸⁵ Gazetenin tarih bölümünde ise bir dönem, Avdanertesi (Pazartesi), Aynaertesi (Cumartesi), Beşinci gün (Perşembe) gibi gün isimleri ve bazı aylar için de İlküz (Eylül), Orta güz (İlkteşrin), Songüz (Son teşrin), Karakış (İlkkânun), gibi kelimeler kullandığı görülmektedir.⁸⁶

Zonguldak'ın 1942'den itibaren bir toparlanma sürecine girdiği göze çarpmaktadır. Karauğuz'un askerlik dönüşü gazetenin yakaladığı ivme zengin yazar kadrosu ve ele aldığı konulardaki çeşitlilikten kolayca anlaşılmaktadır.⁸⁷ Gazetenin son döneminde özellikle 1945'ten sonra Sovyet Rusya ve komünizm karşıtı yayınları görülmektedir.⁸⁸ 1945'ten sonra gazete köşelerinde eleştiri yazıları dikkati çekmektedir. Bu tarz yazılarda 1950 sonrası süreçte daha fazla artış olduğu görülmektedir. Eleştirilerin odağı Demokrat Parti'dir. *Zonguldak*'ın 14 Mayıs siyasi iktidarın değişmesiyle yazılarında inkılâplara karşı daha korumacı olduğu ve yeni iktidara yönelik eleştiri yazılarının artarak devam ettiği görülmektedir. *Zonguldak*, 1950 seçimlerinden sonra DP'nin iktidara geçmesiyle birlikte muhalif bir yapıya bürünmüştür. CHP'nin faaliyetlerini yine aynı titizlikle veren gazetenin, DP'nin icraatlarına karşı muhalif bir tutum sergilediği görülmektedir. Bu dönemde Karauğuz da mecliste yapılan yasa hazırlıkları ve birtakım icraatlar konusunda DP iktidarına yönelik bizzat eleştirel yazılar yazmış ve iktidardan beklentilerini dile getirmiştir.⁸⁹

Diğer taraftan magazin içerikli haberler ve üçüncü sayfa haberleri bu yıllarda ağırlık kazanmıştır. 1951 yılında gazetenin özellikle kâğıtsızlıktan dert yandığı görülmektedir. O dönemde, kâğıt sıkıntısına dair yazıların yer aldığı gazete, kâğıt azlığı yüzünden çoğu zaman basılamamıştır. Bu konuya dair gazetede kâğıt fabrikalarıyla ilgili yazılar da yer almıştır.⁹⁰ Gazetenin bu yıllarda, işsizlik ve hayat pahalılığına dair haberlere yer verdiği görülmektedir.⁹¹

Uzun süre CHP'nin ideallerini yansıtan *Zonguldak*, 1954 yılı seçimleri ile eski heyecanını yakalayarak seçim döneminde yoğun bir şekilde CHP propagandasını yansıtan haberler yapmıştır. CHP'nin geçmişte yaptığı icraatlar hatırlatılırken, DP'nin faaliyetleri sık sık eleştiri konusu olmuştur. 1954 seçimleri öncesinde muhalif söyleminin dozunu artıran gazete, belki de CHP'nin tekrar iktidar olabilmesi amacıyla son bir girişimde bulunmuştur.

1950'den sonra *Zonguldak*'ta giderek gazete sayısının artması ve siyasi iktidarın da değişmesinin etkisiyle gazetenin aldığı ilan ve reklam gelirlerinin ciddi biçimde azaldığı görülmektedir. Bu dönemde gazetede çoğu zaman herhangi bir ilana rastlanılmamaktadır. Karauğuz, maddi sıkıntı yaşadığı bu dönemde sadece Ereğli Kömür İşletmeleri'nden (EKİ) reklam almaktadır. Bunda Karauğuz'un kurumun müdürü olan İhsan Soyak'la olan yakın arkadaşlığı etkili olmuştur.⁹² Abone bulmakta zorluk çeken *Zonguldak*, değişen siyasi ve ekonomik şartlarında etkisiyle de gelir kaynakları azalmış ve son sayısını 15 Haziran 1954 Salı günü çıkararak 1324(61) sayı sonra yayın hayatına son vermiştir.⁹³

3. SONUÇ

Millî Mücadele yıllarından başlayarak Cumhuriyet döneminin de ilk gazetecilerinden Tahir Karauğuz *Zonguldak*'ın ilk gazetesi ve vilayet merkezinde uzun süre çıkan tek yayın organı olan *Zonguldak*'ın yayın sahibidir. *Zonguldak*'ta gazetecilik faaliyetlerinin öncüsü konumundaki Tahir Karauğuz'un *Zonguldak* gazetesi, Tek Parti Dönemi içerisinde CHP iktidarının yirmi üç yılı ve Demokrat Parti iktidarının dört yılını kapsamak üzere çeyrek asrı aşkın bir süre yayımlanarak *Zonguldak* basın tarihindeki yerini almıştır. *Zonguldak*'ın da ilk gazetesi olarak Türk Basın Tarihi'ne adını yazdıran gazete, yayımlandığı süreçte *Zonguldak* kömür havzasının bir basın organı olarak inkılaplar, kömür havzası ve Türk dili adına yakın tarihimizi anlamak açısından paha biçilemez bir kaynak olma vasfını taşımaktadır.

⁸⁵ Örneğin, Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla kullanılan manşet “*Tabu Bayram Ulu Buduna Kutlu Olsun*” şeklindeydi. *Zonguldak*, 29 İlk teşrin 1934, Sayı:408.

⁸⁶ Örneğin, 29 Eylül 1934 Cumartesi tarihi “29 İlküz Aynaertesi” şeklinde verilmiştir. *Zonguldak*, 29 Eylül 1934, Sayı:405; 22 İlk teşrin 1934, Sayı:407; 29 İlk teşrin 1934, Sayı:408; 12 Son teşrin 1934, Sayı:409; 6 İlkânun 1934, Sayı:410;24 İlkânun 1934, Sayı:411;4 Nisan 1935, Sayı:415.

⁸⁷ *Zonguldak*, 1946, Sayı:916.

⁸⁸ *Zonguldak*, 22 Ocak 1946, Sayı: 873; 17 Temmuz 1946, Sayı:907; 1 Ağustos 1947, Sayı:975.

⁸⁹ Örneğin, “*Arapça Ezan-Dil Davasının İflası*” *Zonguldak*, 9 Haziran 1950, Sayı: 1146; “*Gene Ezan Üzerine*”, *Zonguldak*, 16 Haziran 1950, Sayı:1148.

⁹⁰ *Zonguldak*, 30 Mart 1951, Sayı:1191.

⁹¹ *Zonguldak*, 13 Nisan 1951, Sayı:1192.

⁹² 1940'lı yıllara kadar *Zonguldak*'ta tek gazete sahibi olan Karauğuz, ilan ve reklam gelirleri gazetelerinin beslediği önemli kaynakların başında geliyordu. Şehir 'de bir başka gazete yayınlanıncaya kadar ilan-reklam gelirlerinin tamamı *Zonguldak Gazetesi*'ne aitti. Gazete ilan gelirlerinin Tek Parti döneminde yeterli olmuştur. Gazete'nin CHP dönemi boyunca birçok resmi kurumdan ilan aldığı gözükmektedir. Ayrıca Karauğuz, neşriyat faaliyetleri için CHP Genel Merkezi'nden doğrudan destek aldığı CHP Genel Sekreterliği ile yaptığı yazışmalarda görülmektedir. *Zonguldak'ta neşredilen Doğu dergisine yapılan yardımlar*” *Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi*: 490-1-0-0-1383-591-3.

⁹³ *Zonguldak*, 15 Haziran 1954, Sayı:1324.

Zonguldak'ta Türk Basınının önemli bir şahsiyeti olarak adı tarihe geçen gazeteci Tahir Karauğuz'un *Zonguldak* gazetesi, 1923 yılından itibaren tüm yayın hayatı boyunca resmî ideolojiye hizmet ederek inkılapları yerleştirme ve yeni rejimin değerlerini halka benimsetme politikasını takip etmiştir. Karauğuz, Zonguldak'ta basın alanında yaptığı çalışmalarla yeni kurulan devletin çağdaş hedeflerine ulaşması için katkı vermiş ve Türkiye'de gerçekleştirilen devrimlerin bir takipçisi olarak, modern bir toplum oluşturma yolunda Türk Milletine olan hizmetini yerine getirmiştir.

KAYNAKÇA

Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi.

Çil, Z. (2020). *Tahir Karauğuz ve Zonguldak Basını 'ndaki Yeri*, [Doktora Tezi] Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Çil, Z. (2022). Tahir Karauğuz'un Gazeteciliği Üzerine Bir Değerlendirme. *International Social Sciences Studies Journal*, 8(96),1104-1109.

Doğramacıoğlu, H. (2007). Aka Gündüz'ün Yayımlanmamış Millî Mücadele Hikâyeleri, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 7, 107-122.

Karaoğuz, D. (2011). *Kuvay-ı Milliye Ruhuyla Bir Ömür*, Truva Yayınları.

Sidal, B. (1944). Zonguldak'ta Gazetecilik ve Neşriyat Tarihçesi. *Doğu Dergisi*, 6, 48.

Şirin S, F. (2014). *İmparatorluktan Cumhuriyete Bir Aydın: Falih Rıfka Atay*. Tarihçi Kitabevi.

Zonguldak, (1923-1954), Gazete Sahibi: Tahir Akın Karauğuz, Karaelmas Matbaası.